

Posudek diplomové práce Bc. Zuzany Bencové:

Maxmilián Pirner - Pojetí alegorie a symbolu v tvorbě jednoho umělce na sklonku 19. století.

Maxmilián Pirner (1854-1924), malíř a profesor pražské AVU, se významně zapsal do dějin českého moderního umění a to zejména díky jeho uměleckohistorické rehabilitaci, která proběhla v nedávných desítilétích. Autorka informovaně sleduje tento proces, oživuje znalosti Pirnerova osobního i uměleckého životopisu a soustřeďuje se na na problém, který stál už u původního rozkolu Pirnera s mladou českou výtvarnou kritikou v roce 1899, na problém jeho pojetí alegorie.

Dnes je Pirner chápán jako jeden z důležitých iniciátorů českého malířského symbolismu a na autorčině přístupu k bližšímu objasňování této charakteristiky je sympatické, že i když přijímá obvyklé schema vztahu alegorie a symbolu, tak jak bylo původně založeno romantiky na začátku 19. století a postupně pochopeno v rámci vývoje moderního umění jako zásadní směřování od konvence k originalitě, snaží se pochopit jemnější nuance těchto vztahů, které lze demonstrovat právě na Pirnerovi.

V tom směru si dobře objasnila Pirnerův specifický vztah k dobově žádané žánrové malbě na příkladu cyklického pojetí jeho série Démon láska, vyznačila problém vztahu k ilustraci a k poetické literární odezvě J.Vrchlickým, mylně chápané v jeho případě jako inspirace. Hlavní podklady pro rešerši ale poskytlo období Pirnerových aspirací na monumentální alegorickou malbu, zahájené vynikajícím obrazem Finis, malovaným ještě před přesídlením Pirnera do Prahy v roce 1887 a pokračujícím rozmáchlým projektem obrazového triptychu Život, Láska, Nenávist a Smrt, kterým také tato Pirnerova snaha o velkou malbu skončila pro nezáměr kritiky a obecnstva. Bencová tady podrobněji probírá a objasňuje vznik těchto obrazů a diskutuje jejich atribuce. Poukazuje také na jejich zajímavé ohlasy u některých Pirnerových žáků a na význam Pirnerových figurálních typů a motivů pro symbolisticko- dekadentní linii tehdejšího českého umění.

Samostatnou kapitolu věnuje obrazům, v nichž Pirner použil alegorických metod k sžíravému ironizování špatných uměleckých praktik, zejména dobového naturalismu a iluzionismu. Tady je zajímavá podkapitola o bohatých alegorických rámcích samotných obrazových výjevů, kde se pak čitelně projevuje i Pirnerův pozitivní vztah k secesnímu dekorativismu a ornamentu.

Kapitola o těchto sarkastických obrazech dokládá, že alegorie mohla být použita velmi adresně a originálně, ale trochu to komplikuje otázku po moderním symbolismu. Dnes se často rozlišuje i v rovině symbolismu mezi vlastním intuitivním symbolismem a instruovaným idealismem (příkladem je třeba Delville) a zřejmě u Pirnera jde také o různé roviny symbolové kompetence (problém "pohádkovosti" Pirnerových námětů). Možná že u Pirnera je autentický symbolismus uložen spíše v barvě než v samotném námětu, a v tom směru trochu postrádám pojednání o jeho Mytologických mesaliacích.

Bencová nepochybně svou prací přispěla k bližšímu pochopení Pirnerova uměleckého názoru, takže ji lze plně doporučit k obhajobě.

Prof.PhDr.Petr Wittlich, CSc